

Subjekt - důraz na něj

Když dnes mluvíme o „subjektu“, chceme podtrhnout, že nejsou jen okolnosti, prostředí a nejrozmanitější souvislosti (kontexty), ale že jsou také jakási „centra“, díky kterým má vůbec smysl o okolnostech či souvislostech mluvit a uvažovat. Tomu pochopitelně nemůžeme a nesmíme rozumět tak, že vztahy k okolnostem se subjektu vlastně netýkají resp. že jsou pro něho jen čímsi vnějším a tak říkájíc „okrajovým“: subjekt není něčím neměnným, k čemu nějak vztahujeme to, co se vyskytuje kolem něho, nýbrž každý subjekt (jakožto „pravá“, tj. vnitřně integrovaná událost) se ustavuje a děje, uskutečňuje tím, jak se aktivně ke svému okolí vztahuje. To znamená, že ke změněnému okolí se subjektu bude muset aktivně vztahovat také změněným způsobem. Toto aktivní vztahování subjektu k nejbližšímu okolí nazýváme jeho „reakcemi“; a každý reakce je nutně zároveň akcí, tj. je podnikána subjektem jako aktivní odpověď na to či ono, čím je obklopen a s čím je konfrontován. Není tomu tak, že by ono místo, kam subjekt jakoby postavíme, bylo jen průsečíkem mnoha z okolní působících činitelů, nýbrž samo takové „působení“ předpokládá, že subjekt na něco z okolí reaguje, že to nějak registruje a že na to odpovídá. Tam, kde na nějaké „působení“ nic neodpovídá, tam žádné skutečné působení není možné. To, co vypadá jako kauzální působení (ve smyslu causa efficiens), je ve skutečnosti vždy umožněno a prostředkováno reaktivitou toho, nač je takzvaně „působeno“. A protože hromada není schopna žádné celkové (jednotné) akce a tudíž ani reakce, jde vždy o reaktivitu nějakého subjektu resp. celé řady subjektů, třeba obrovského množství subjektů (kde však každý subjekt musí být aktivní a tudíž i reagovat sám za sebe, i když v kontextu s ostatními). Z toho všeho nutně vyplývá, že všechno, co se v tomto světě odehrává, je umožněno a založeno aktivitou (a reaktivitou) nesmírného množství subjektů, přičemž tyto subjekty nemohou být odvozovány ve své úplnosti z ničeho předchozího, již před nimi daného, tedy ani z jiných subjektů.

(Písek, 070204-1.)